

ใบงานที่ ๐๑
คำพ้องรูป

คำชี้แจง เลือกคำเติมในช่องว่างให้ได้ความหมายถูกต้อง

เพลลา เสมมา สระ สรง แหง แหน สมมาธิ

๑. นายกำ _____ ตกม้าหน้า _____ ที่สนามแข่งม้า
๒. ที่จังหวัด _____ บุรี เกิดภาวะแห้งแล้งแม่น้ำใน _____ บัว
๓. ต้น _____ ขึ้นใกล้ๆ โปสท์ที่มี _____
๔. นักเรียนนั่งเขียน _____ ที่ริม _____ น้ำ
๕. พ่อรักและหวง _____ ปลาที่เลี้ยงไว้ จึงมักชวนลูกสาวไปซื้อ _____ เพื่อเป็นอาหารปลา
๖. ฉันทิ้งขีด _____ เพื่อทำ _____

ใบความรู้ คำพ้องรูป

ตัวอย่างบทร้อยกรอง คำพ้องรูป

กระบวนหนึ่งตัวเขียนไม่เปลี่ยนแปลง แต่อ่านแยกสองความตามวิถี
 วัดเขมาโกศเขมาเพลาก็มี แต่ที่นี้ไปถึงป่าเพลายืน
 ที่ริมเชิงเสลาภูผาใหญ่ ล้วนกอไผ่ลำสร้างเสลาเห็น
 หัดโบกปูนใบเสมามากกว่าจะเป็น หน้าโฮเต้ลปลูกเสมาดูเพราะตา

พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

ความหมายของคำพ้องรูป

เสมา	อ่านว่า เส - มา	หมายถึง	รูปเครื่องหมายคล้ายใบโพธิ์ใช้บอกเขต พระอุโบสถ เช่น นาคกำลังวันทาเสมา ที่หน้าโบสถ์
เสมา	อ่านว่า สะ - เหมมา	หมายถึง	หญ้า เช่น หน้าโรงแรมปลูกเสมาดูสวยงามมาก
สระ	อ่านว่า สะ	หมายถึง	แอ่งน้ำขนาดใหญ่, ชำระล้าง เช่น เขาไปตักน้ำ ในสระมาสระผม
สระ	อ่านว่า สะ - หุระ	หมายถึง	เสียง เช่น สระในภาษาไทย
เสลา	อ่านว่า เส - ลา	หมายถึง	เขา, หิน เช่น ที่เนินเสลามีต้นไม้เต็มไปหมด
เสลา	อ่านว่า สะ - เหลลา	หมายถึง	สวย, งาม, เปลา, ชื่อต้นไม้ เช่น ต้นไม้

ใบความรู้ คำพ้องรูป

คำพ้อง หมายถึง คำที่มีลักษณะเหมือนกัน หรือซ้ำกัน เช่น เขียนเหมือนกัน หรือออกเสียงเหมือนกัน หรือเหมือนกันทั้งรูปและเสียง แต่มีความหมายต่างกัน ซึ่งจะพิจารณาตามเนื้อความของคำที่เกี่ยวข้องกับคำพ้องหรือคำที่เขียนต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกัน

คำพ้องรูป คือ คำที่เขียนเหมือนกัน ออกเสียงต่างกันและความหมายก็ต่างกัน การอ่านคำพ้องรูปให้ ถูกต้องควรดูข้อความอื่นๆ ประกอบด้วยว่าคำพ้องรูปนั้นหมายถึงอะไรจึงอ่านให้ถูก

ตัวอย่าง ในเพลงนี้ฉันว่าควรจะเพลลาๆ เรื่องการทะเลาะกันได้แล้วประเทศชาติจะได้สงบสุขเสียที

เพลลา	อ่านว่าเพ-ลา	หมายถึง	กาล , คราว
เพลลา	อ่านว่า เพลลา	หมายถึง	เบาลง
ปักเป้า	อ่านว่า ปัก-กะ-เป้า	หมายถึง	ชื่อปลาชนิดหนึ่ง
ปักเป้า	อ่านว่าปัก-เป้า	หมายถึง	ชื่อว้าวชนิดหนึ่ง
สมาธิ	อ่านว่า สะ-มา-ติ	หมายถึง	การสำรวมใจให้แน่วแน่
สมาธิ	อ่านว่า สะ-หมาด	หมายถึง	ทานั่งขัดสมาธิ
สระ	อ่านว่า สะ	หมายถึง	แอ่งน้ำขนาดใหญ่
สระ	อ่านว่าสะ-หระ	หมายถึง	อักษรแทนเสียงสระ

เพลงคำพ้องรูป

คำร้อง ปิตินันท์ สุทธิสาร

ทำนองเพลง ชาว

คำพ้องรูป เขียนรูปเหมือนกัน	ความหมายมัน ผันเปลี่ยนเพี้ยนไป
มีหลายคำ สำเนียงเสียงใด	อ่านแล้วไม่เหมือนกัน ชันดี
เพลลาถยนต์ พักเพลลาเย็น	เสลา เป็น เสลา ทันที
สระบัวไซ้ สระอา สระอี จอกแหนมี่ แหนมมาเร็วไว	
ลา ลา ลา.....(ซ้ำ ๔ ครั้ง)	

ปรับปรุงมาจาก www.sahavicha.com

๗. ผู้ที่เขียนเรื่องตามจินตนาการและสร้างสรรค์ได้ดีนั้นจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไร
- ก. ช่างคิด ช่างสังเกต
ข. รู้จักปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
ค. ฝึกเขียนจนชำนาญและสร้างสถานการณ์ได้
ง. เขียนเรื่องได้ยาวๆ
๘. ข้อความในข้อใดที่ไม่ควรกล่าวในการเปิดเรื่อง
- ก. เกริ่นนำถึงความสำคัญของเรื่อง
ข. กล่าวถึงรายละเอียดของสิ่งที่เขียนทั้งหมด
ค. กล่าวนำโดยวิธียกข้อความของบุคคลสำคัญ
ง. ให้คำจำกัดความของชื่อเรื่องหรือสิ่งที่เขียน
๙. จากข้อความ ข้อใดคือข้อคิดจากข้อความที่อ่าน

ไม่รวยไม่จน ไม่เป็นคนสำคัญ
เกิดเป็นคนบนดอย ไม่ต้องคอยง้อใคร

- ก. หน้าเอบาสู๋
ข. บุญมาวาสนาส่ง
ค. หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน
ง. ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน
๑๐. การเขียนเรื่องตามจินตนาการ “วัยใสใส่ใจสิ่งแวดล้อม” โครงเรื่องข้อใดที่จำเป็นน้อยที่สุด
- ก. วัยรุ่นชายหญิง
ข. การปลูกป่าโกงกาง
ค. ขยะ น้ำเน่าเสีย มลภาวะเป็นพิษ
ง. วิถีชีวิตและความเป็นอยู่คนในท้องถิ่น

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่องสร้างสรรค์งานเขียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย× ทับอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

๑. คำคุณใดคือคำพ้องรูป

ก. รถ รส

ข. พันธุ์ พรรณ

ค. พุด พุท

ง. เผลา เผลา

๒. คำในข้อใดไม่ใช่คำพ้องเสียง

ก. เผลาเย็น เผลารถหัก

ข. อาหารประหาร

ค. ฉันทู้พู่กันระบายสีหอยแมลงภู่

ง. พระขรรค์ ข้าชั้น

๓. ข้อใดมีคำพ้องเสียง

ก. ฉันทรับประทานอาหารอยู่ริมธาร

ข. ต้นเสม้าขึ้นอยู่บนยอดเสม้า

ค. คนแห่แหนมาที่บ่อน้ำเพื่อมาตุจอกแหน

ง. ในเพล้าเข้าฉันทเห็นเพลารถหักลงมา

๔. ควรนำคำพ้องเสียงในข้อใดมาเติมในช่องว่าง

“ฉันททำ___งานด้วยความตั้งใจเมื่อไปอยู่ จังหวัด___สินธุ์”

ก. การ กาล

ข. กาน กาญ

ค. การ กาท

ง. กาน การ

๕. การเขียนแผนภาพโครงเรื่องมีประโยชน์อย่างไร

ก. สรุปรู้คิดที่ได้จากเรื่อง

ข. ประหยัดเวลาในการเขียน

ค. เขียนเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ง. เป็นแนวทางในการเขียนเรื่อง

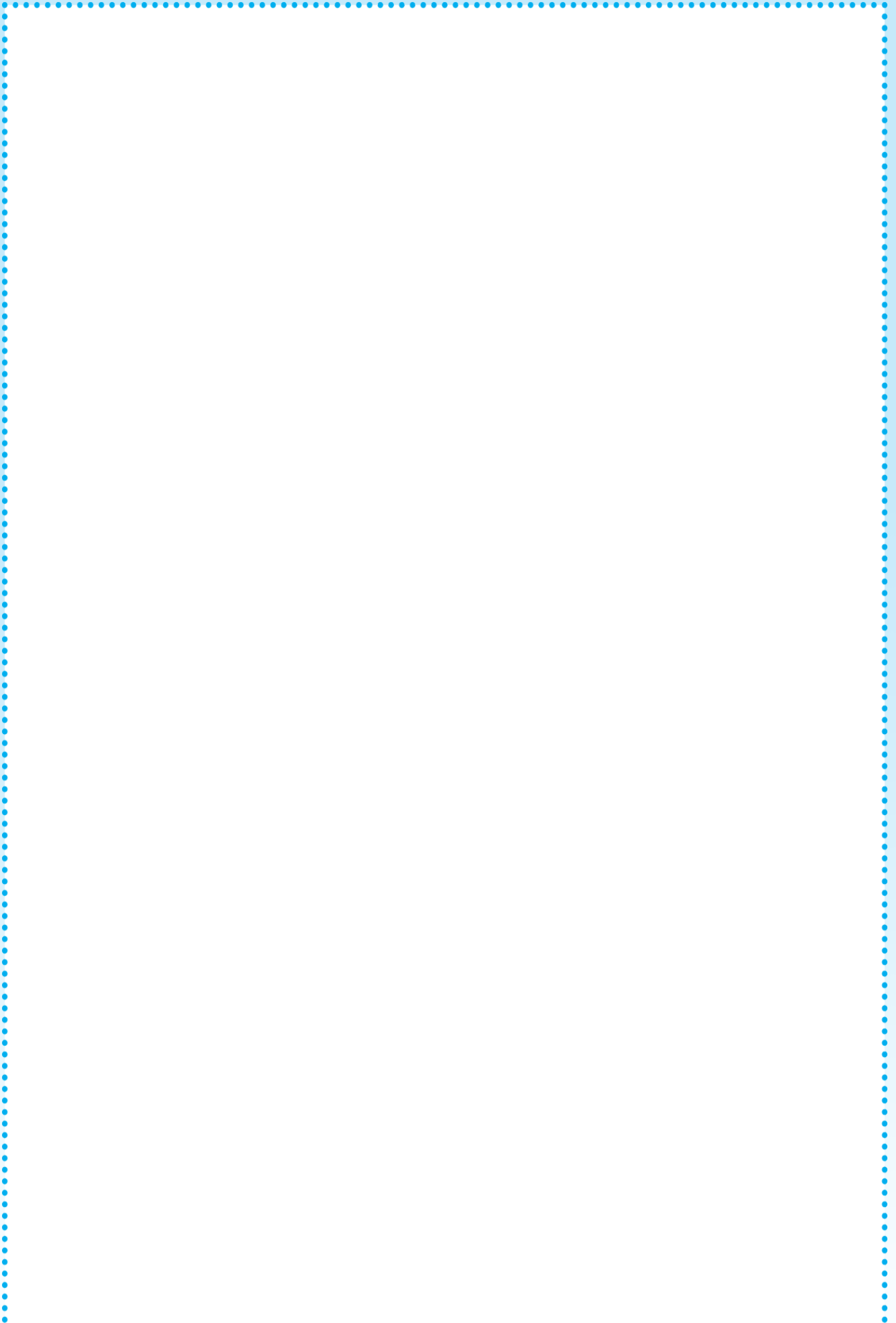
๖. ข้อความในข้อใด ควรใช้เป็นการขึ้นต้นคำนำเรียงความเรื่องยาเสพติด

ก. ยาเสพติดเป็นสิ่งไม่ดี

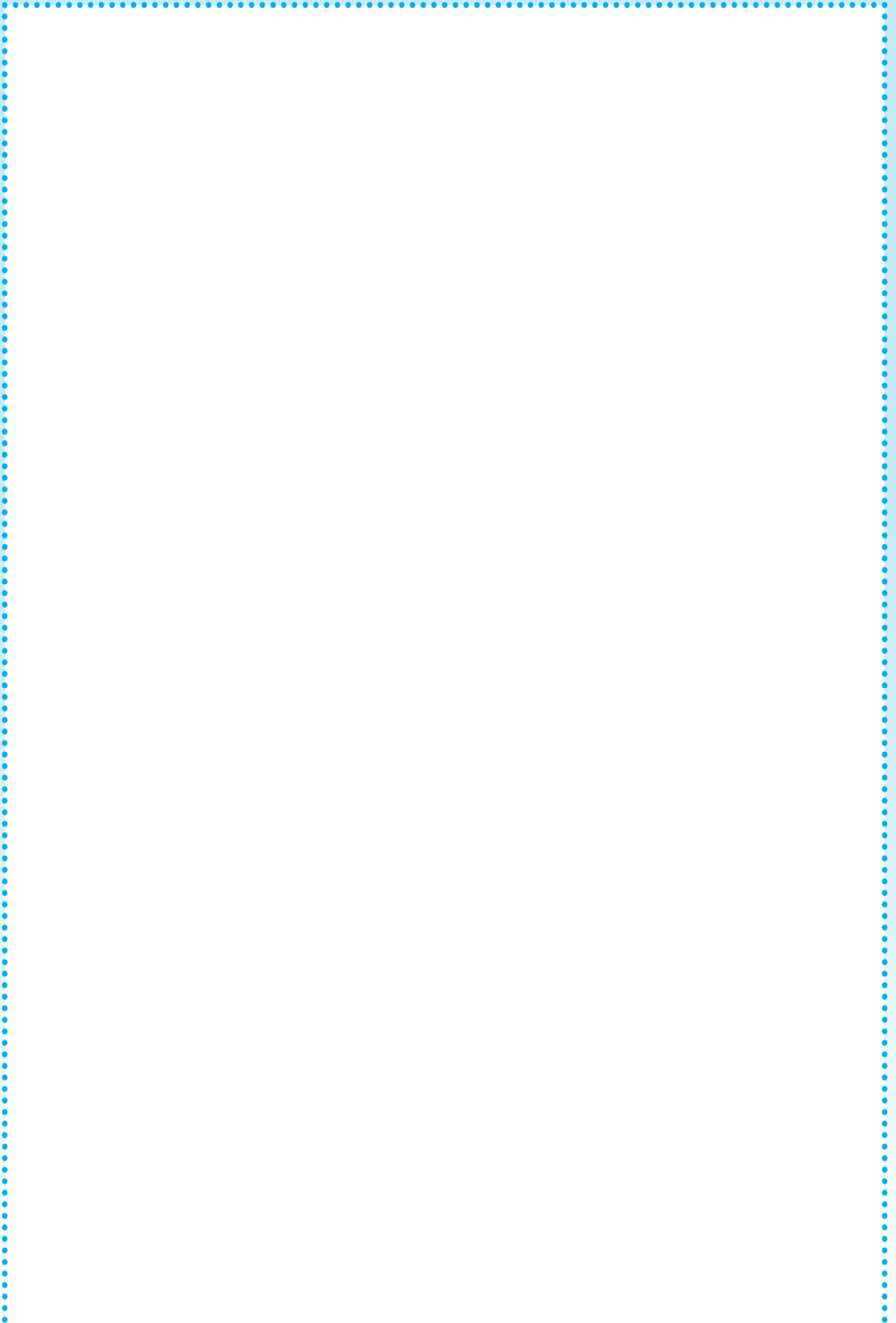
ข. เยาวชนควรห่างไกลยาเสพติด

ค. ตำรวจจับคนขายยาเสพติดได้หลายคน

ง. เสียเหงื่อให้การกีฬา ดีกว่าเสียน้ำตาให้ยาเสพติด

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖
สร้างสรรค์งานเขียน

๕. เลือกคำที่นักเรียนชอบในข้อ ๔ แล้วแต่งประโยค

ประโยคบอกเล่า

ประโยคคำสั่ง

ประโยคคำถาม

๖. อ่านประกาศต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม

Take Care of the Earth ชมรม ๑๒๑ ค.ศ. รักษ์โลก

ผู้คิดผู้เขียน : yamagi

ไชโย !!!!

เรามีทางเลือกให้กับ
โลกของเราแล้ว

ถุงผ้า ~~ถุงพลาสติก~~
จักรยาน ~~รถยนต์~~
25 องศา ~~ต่ำกว่า 25 หรือ สูงกว่า 25 องศา~~

~~~~ โลกเย็นขึ้นเยอะ ~~~~

๖.๑ ใครเป็นผู้ออกประกาศ

.....

๖.๒ จุดประสงค์ของผู้ประกาศคือเรื่องใด

.....

.....

.....

๖.๓ นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้จากการอ่านประกาศนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

.....

.....

.....

แบบทดสอบหลังเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ วรรณกรรมคำสอน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

คำชี้แจง ตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

๑. อธิบายคำสอนที่กำหนดให้

“ปัญญาย่อมประเสริฐกว่าทรัพย์” หมายความว่า.....

๒. “รูปแรงดูปร่างร้าย รุ่งรัง
 ภายนอกเพียงพียงซัง ชั่วช้า
 เสพสัตว์ที่มรณัง นฤโทษ
 ดั่งจิตสารุชนกล้า กลั่นสร้างทางผล”

คำประพันธ์นี้ต้องการสอนอะไร .....

นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร .....

๓. เขียนประโยคโดยมีคำอุทานจากสถานการณ์ที่กำหนดให้

ตกใจ = ...

ดีใจ = ...

โกรธ = ...

๔. จัดกลุ่มคำที่กำหนดให้ ให้ถูกต้อง

นักเรียน เบาๆ เร็วๆ เครื่องเขียน ซุปชิบ เสื่อสาน

ทีละน้อยๆ แม่ค้า แดงๆ หมอดู โศกเศร้า แข็งแรง

คำซ้ำ	คำซ้อน	คำประสม

คำชี้แจง ตอนที่ ๑ อ่านประกาศกรมอุตุนิยมวิทยาเรื่อง พายุเซปี้ แล้วตอบคำถาม (๑๐ คะแนน)

๑.หน่วยงานที่ออกประกาศคือหน่วยงานใด

.....

๒.เรื่องที่ออกประกาศคือเรื่องใด

.....

๓.ทำไมต้องออกประกาศ

.....

๔.ผู้ได้รับผลกระทบตามข้อความในประกาศคือใคร

.....
.....
.....

๕.เงื่อนไขและขั้นตอนการปฏิบัติคืออะไร

.....
.....
.....

ท๕/ผ.๔-๐๘

ใบงานที่ ๐๘ ประกาศนํารู

ประกาศกรมอุตุนิยมวิทยา

พายู “เซบิ”

ฉบับที่ ๑๓ ลงวันที่ ๐๓ สิงหาคม ๒๕๕๖

เมื่อเวลา ๑๐.๐๐ น. วันนึ้ (๓ ส.ค.๕๖) พายูโซนร้อน “เซบิ” (JEBI) บริเวณชายฝั่งประเทศเวียดนาม มีศูนย์กลางอยู่ห่างจากกรุงฮานอย ประเทศเวียดนามทางทิศตะวันออกประมาณ ๒๐๐ กิโลเมตร หรือที่ละติจูด ๒๑.๒ องศาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๗.๘ องศาตะวันออก มีความเร็วลมสูงสุดใกล้ศูนย์กลาง ประมาณ ๘๕ กม./ชม. กำลังเคลื่อนที่ทางทิศตะวันตกค่อนทางเหนือเล็กน้อยด้วยความเร็วประมาณ ๒๕ กิโลเมตรต่อชั่วโมง คาดว่าจะขึ้นฝั่งใกล้กรุงฮานอยประเทศเวียดนามในเที่ยงวันนึ้ (๓ ส.ค.๕๖) หลังจากนั้นจะอ่อนกำลังลงเป็นพายูดีเปรสชันและหย่อมความกดอากาศต่ำต่อไป ลักษณะเช่นนี้ทำให้ในช่วงวันที่ ๓-๕ สิงหาคม ๒๕๕๖ จะมีฝนตกหนักถึงหนักมากบางแห่ง และมีลมแรงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณจังหวัดหนองคาย บึงกาฬ เลย หนองบัวลำภู อุดรธานี สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร ส่วนภาคเหนือบริเวณจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พะเยา น่าน แพร่ อุดรดิตถ์ พิษณุโลก และเพชรบูรณ์ ขอให้ประชาชนระวังอันตรายจากสภาวะอากาศดังกล่าวไว้ด้วย

อนึ้ กรมอุตุนิยมวิทยาได้แจ้งเตือนให้พ้ดปกคลุมทะเลอันดามัน ประเทศไทย และอ่าวไทย มีกำลังค่อนข้างแรง ทำให้บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ฝั่งตะวันตก ยังคงมีฝนตกหนักถึงหนักมากในบางพื้นที่ ขอให้ประชาชนบริเวณจังหวัดจันทบุรี ตราด ระนอง พังงา ตรัง และสตูล ระวังอันตรายจากฝนตกหนักถึงหนักมาก ส่วนคลื่นลมในทะเลอันดามันและอ่าวไทยตอนบนบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงประมาณ ๒ เมตร ขอให้ชาวเรือเพิ่มความระมัดระวังในการเดินเรือในระยะนี้ไว้ด้วย

ประกาศ ณ วันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลา ๑๑.๐๐ น.

(ลงชื่อ) วรพัฒน์ ทิวถนอม

(นายวรพัฒน์ ทิวถนอม)

อธิบดีกรมอุตุนิยมวิทยา

ตัวอย่าง

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เรื่อง อนุญาตให้ใช้สื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้ในสถานศึกษาได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๓

ชินภัทร ภูมิรัตน์

(นายชินภัทร ภูมิรัตน์)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒. ประกาศที่เป็นทางการ ส่วนใหญ่เป็นประกาศทางราชการ มีหลักการเขียนที่สำคัญคือ

๑. บอกใจความสำคัญให้ครบว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม ตามจุดประสงค์
๒. ลำดับความจากบอกเหตุไปหาผล หรือบอกความต้องการ แล้วให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม
๓. ใช้ถ้อยคำที่กระชับ ชัดเจน ภาษาที่เป็นแบบแผนหรือกึ่งแบบแผน ไม่ใช่ภาษาพูด
๔. การเขียนตามรูปแบบของประกาศ

ตัวอย่าง

ประกาศ...(ชื่อหน่วยงานราชการที่ออกประกาศ)

เรื่อง...(ชื่อเรื่องที่ประกาศ)

(ย่อหน้า).....อ้างเรื่องที่ประกาศ.....

(ย่อหน้า).....จุดประสงค์สำคัญ รายละเอียด เงื่อนไขต่าง ๆ และขั้นตอนการปฏิบัติ

จึงประกาศมาให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลายมือชื่อผู้ประกาศ
(ชื่อเต็มของเจ้าของลายมือ)
ตำแหน่งของผู้ออกประกาศ

ใบความรู้ การอ่านและเขียนประกาศ

การอ่านข่าวสารของทางราชการ

การอ่านข่าวสารของทางราชการ เป็นการสื่อสารข้อความจากหน่วยงานราชการถึงประชาชนบุคคลทั่วไป อาจจัดทำในรูปแบบต่าง ๆ

จุดมุ่งหมายของการอ่านข่าวสารของทางราชการ มีดังนี้

๑. อ่านเพื่อรับทราบ
๒. อ่านเพื่อนำไปปฏิบัติ

ประกาศ เป็นข้อความที่แจ้งเรื่องราวให้ผู้อื่นทราบ เช่น ประกาศทางราชการ ประกาศบริษัท ห้างร้าน

การเขียนประกาศ เป็นการบอกความต้องการ หรือข้อเท็จจริงของหน่วยงานหรือบุคคลเพื่อให้ทราบทั่วกันอย่างกว้างขวาง มี ๒ ประเภท คือ ประกาศที่ไม่เป็นทางการ และประกาศที่เป็นทางการ

๑. ประกาศที่ไม่เป็นทางการ

เป็นการเขียนแจ้งเรื่องให้ผู้อื่นทราบและให้ปฏิบัติตามความต้องการของผู้ประกาศ โดยจะบอกความต้องการและหรือจุดประสงค์ และให้รายละเอียดประกอบตามความจำเป็น ภาพ หรือคุณลักษณะที่เด่นชัด

ตัวอย่าง

การประกาศสัตว์เลี้ยงหาย

ใครพบมีรางวัล

แมวพันธุ์.....อายุ.....ปี

ลักษณะพิเศษ.....
.....

ผู้พบเห็นกรุณาติดต่อที่

บ้านเลขที่.....

โทรศัพท์.....

ใบงานที่ ๐๗ ประโยคเพื่อการสื่อสาร

คำชี้แจง ตอนที่ ๑ อ่านป้ายที่กำหนดให้ แล้วนำสาระสำคัญจากป้ายแต่งประโยคเพื่อการสื่อสาร
(๑๐ คะแนน)

สงกรานต์นี้ “สนุก...ไม่เพิ่มขยะ”
เลือกก่อนใช้ คิดก่อนทิ้ง ลดขยะเพื่อโลก

ทางเลือกใหม่ “ไบโอซานอ้อย บรรจุภัณฑ์เพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม”

เลือกผลิตภัณฑ์ ไบโอซานอ้อย ✓ ไร้สารพิษก่อมะเร็ง ✓ ไม่ใช่สารฟอกสี
ดีต่อคุณ ดีต่อโลก ✓ สามารถย่อยสลายภายใน ๔๕ วัน ✓ มีมาตรฐานรับรอง

ประโยคบอกเล่า

ประโยคปฏิเสธ

ประโยคคำถาม

ประโยคคำสั่ง

ประโยคขอร้อง

๖.ประโยคคำสั่ง ใช้สั่งให้ผู้อื่นทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจให้ทำหรือห้ามมิให้ทำก็ได้ เช่น

- ห้ามถ่ายภาพ
- ห้ามนำอาหารเข้ามารับประทาน
- จงปฏิบัติตามระเบียบการเข้าชมโรงละครแห่งชาติ
- อย่าลืมนำไปเป็นเพื่อนคุณยายนะลูก

ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ กระทรวงศึกษาธิการ : ๒๕๕๖. หน้า ๗๘-๗๙

ใบความรู้ การแบ่งประโยคเพื่อการสื่อสาร

ประโยคที่ใช้เพื่อการสื่อสาร มีหลายชนิด ต้องพิจารณาเลือกใช้ให้ตรงตามจุดประสงค์ เช่น

๑. ประโยคบอกเล่า ใช้บอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้อื่นรู้เรื่อง เช่น

-วันนี้คุณยายจะพาผมไปดูละคร
-จุดรวมความสนใจอยู่ที่เวทีการแสดง
-ผมจะฝึกตีกลองมโนราห์

๒. ประโยคปฏิเสธ ใช้บอกว่าเรื่องราวนั้น ๆ ไม่ใช่ ไม่ต้องการ หรือไม่จริง มักมีคำว่า ไม่ ไม่ใช่ ไม่ได้ อยู่ด้วย เช่น

-ฉันไม่ชอบชมการแสดง
-นี่ไม่ใช่นิสัยของโอม
-ผมไม่ได้ไปเที่ยวกับเพื่อนเพราะพาคุณยายไปชมละคร

๓. ประโยคคำถาม ใช้ถามผู้อื่นเมื่อต้องการคำตอบ มักมีคำแสดงคำถาม ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม ไหม ฯลฯ เช่น

-ใครแสดงเป็นนางมโนราห์
-โอมประทับใจอะไรจากการชมการแสดง
-หิวไหม เข้าห้องน้ำไหม

๔. ประโยคขอร้อง ใช้ขอร้องให้ผู้อื่นทำอย่างหนึ่งอย่างใด มักมีคำว่า กรุณา โปรด ช่วย ฯลฯ อยู่ด้วย เช่น

-กรุณาปิดโทรศัพท์มือถือระหว่างชมการแสดง
-โปรดร่วมมือกับโรงละครแห่งชาติในการรักษาความสะอาด
-ช่วยรักษาสมบัติของชาติด้านนาฏศิลป์ด้วย

๕. ประโยคแสดงความต้องการ ใช้บอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้ มักมีคำว่า อยาก ต้องการ ประสงค์ อยู่ด้วย เช่น

-ฉันอยากไปซีจรรย์านร่วมรณรงค์ประหยัดพลังงาน
-ผมต้องการไปโรงละครแห่งชาติเพื่อเป็นเพื่อนคุณยาย
-เราทุกคนประสงค์จะมีคอนเสิร์ตทำนองกลองไทยที่มีชื่อเสียง

ใบงานที่ ๐๖ ประโยคและส่วนประกอบของประโยค

ตอนที่ ๑ จำแนกส่วนประกอบของประโยคให้ถูกต้อง (๑๐ คะแนน)

ประโยค	ภาคประธาน		ภาคแสดง			
	ประธาน	ขยายประธาน	กริยา	กรรม	ส่วนขยายกรรม	ส่วนขยายกริยา
พระสังข์หุงข้าวไว้ให้แม่						
คุณตาของฉันดื่มน้ำส้มคั้นทุกเช้า						
นกกระจาบทำรังบนต้นมะม่วง						
แดงมีกระปุกออมสินใบใหญ่						
คุณแม่ของเธอร้องเพลงได้ไพเราะมาก						

ตอนที่ ๒ แต่งประโยคมีกริยากรรม และประโยคมีกริยากรรม (๑๐ คะแนน)

ประโยคมีกริยากรรม

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....
- ๔.....

ประโยคมีกริยากรรม

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....
- ๔.....
- ๕.....

ใบความรู้ ประโยคและส่วนประกอบของประโยค

ประโยค คือ คำ หรือกลุ่มคำที่นำมาเรียงกันสามารถสื่อความได้ โดยทั่วไปประโยคประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๒ ส่วน คือ ส่วนที่เป็นประธาน กับ ส่วนที่เป็นภาคแสดง
อ่านและสังเกตประโยคต่อไปนี้

ประธาน		ภาคแสดง
คำนาม	คำสรรพนาม	คำกริยา
พ่อ	-	หัวเราะ
แทน	-	วิ่ง
-	เขา	ดีใจ

ประโยคข้างต้นนี้เรียกว่า **ประโยคสามัญ** ที่ประกอบด้วย **ประธาน** และ**ภาคแสดง** ประธานอาจเป็นคำนามหรือคำสรรพนามก็ได้

ประธาน		ภาคแสดง		
คำนาม	คำสรรพนาม	คำกริยา	คำนาม	คำสรรพนาม
พ่อ	-	อ่าน	หนังสือ	-
แม่	-	ดู	-	ฉัน
-	เขา	เล่น	ลูกข่าง	-

ประโยคข้างต้นนี้เป็นประโยคสามัญที่ภาคแสดงมีคำนาม หรือคำสรรพนาม ตามหลังคำกริยาบางคำ ได้แก่ อ่าน ดู เล่น

ประธาน			ภาคแสดง	
คำนาม	คำสรรพนาม	ส่วนขยาย	คำกริยา	ส่วนขยาย
พ่อ	-	ของฉัน	หัวเราะ	เสียงดัง
นก	-	สีเหลือง	บิน	เร็ว
-	เธอ	คนนั้น	ตกใจ	มาก

ประโยคสามัญข้างต้นนี้ มีโครงสร้างที่ซับซ้อนขึ้น คือ มี**ส่วนขยาย**คำนาม หรือคำสรรพนาม และ**ส่วนขยาย**คำกริยา เพิ่มเข้ามาอีก

ประธาน		ภาคแสดง			
คำนาม	คำสรรพนาม	คำกริยา	คำนาม	คำสรรพนาม	ส่วนขยายคำกริยา
-	เขา	เล่น	ลูกข่าง	-	สนุกมาก
พ่อ	-	อ่าน	หนังสือ	-	อย่างตั้งใจ
แม่	-	ดูแล	-	ฉัน	ด้วยความรัก

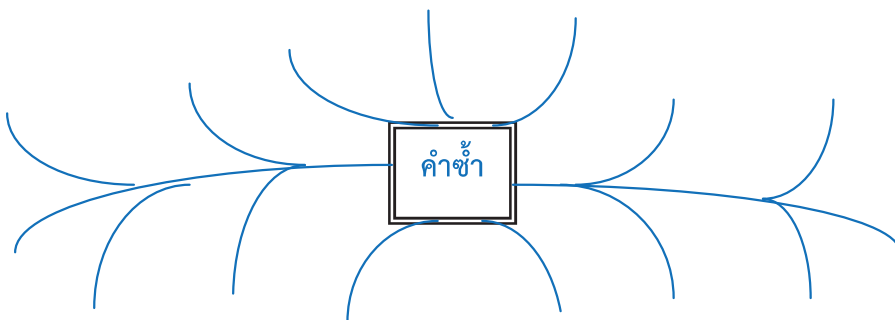
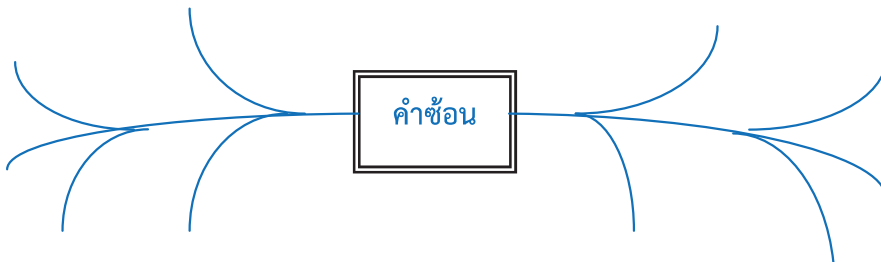
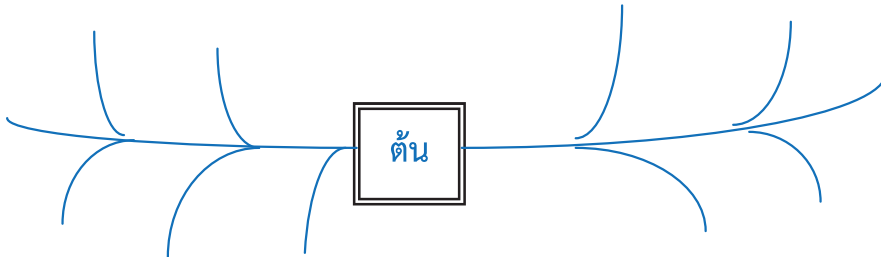
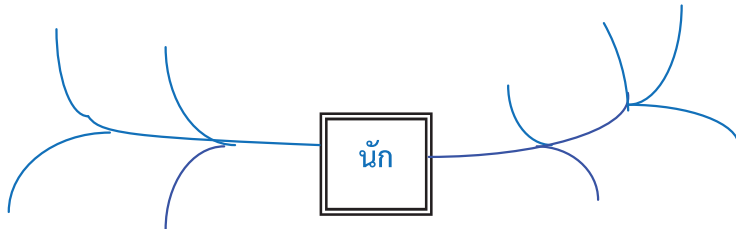
ประโยคสามัญข้างต้นนี้ ส่วนขยายคำกริยาบางคำ อาจอยู่หลังคำนาม หรือคำสรรพนามที่ตามหลังคำกริยานั้น ๆ ก็ได้

ที่มา : ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ กระทรวงศึกษาธิการ : ๒๕๕๖. หน้า ๑๕๔-๑๕๕

ตอนที่ ๒ สร้างคำประสม คำซ้ำ คำซ้อน โดยใช้คำแรกตามคำที่กำหนดให้ (๑๒ คะแนน)

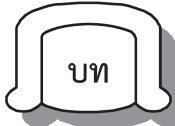

ใบงานที่ ๐๕ การสร้างคำในภาษาไทย

คำชี้แจง ตอนที่ ๑ สร้างคำใหม่ จากคำที่กำหนดให้ แล้วเลือกคำมาแต่งประโยค (๑๐ คะแนน)

ตัวอย่าง

บทบาท บทเรียน บทเพลง บทละคร ตีบทแตก

ณเดช เป็นนักแสดงที่อ่าน**บทละคร**มาอย่างดีจึงเล่นได้สม**บทบาท**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำซ้อน

คำซ้อน เป็นการสร้างคำโดยนำคำมูลที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน หรือตรงข้ามกัน มาวางซ้อนกันทำให้เกิดคำใหม่ มีความหมายใหม่ โดยความหมายใหม่อาจกว้างขึ้น หนักแน่นขึ้น หรือ เบาลงก็ได้

ชนิดของคำซ้อน

๑. คำซ้อนเพื่อความหมาย คือ คำซ้อนที่เกิดจากคำมูลที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน หรือตรงข้ามกัน มาวางชิดกัน เช่น

ความหมายเหมือนกัน	เสื่อสาด	เหาะเหิน	พุดจา	บ้านเรือน
ความหมายใกล้เคียงกัน	คัดเลือก	แนะนำ	เกรงกลัว	ขัดขวาง
ความหมายตรงกันข้าม	ผิดชอบ	ชั่วดี	ได้เสีย	เข้าค่า

๒. คำซ้อนเพื่อเสียง คือ คำซ้อนที่เกิดจากการนำคำที่มีเสียงคล้องจองและมีความหมายสัมพันธ์กันมาซ้อนกัน เพื่อให้ออกเสียงได้ง่าย ไพเราะ เช่น

เรื่อร่า	ท้อแท้	จริงจัง	ตุ้มตาม	ซุบซิบ
ราบคาบ	จิ้มลิ้ม	แร้นแค้น	เบ้อเร่อ	อ้ำว้าง
ออกอ่อน	อืดอืด	รวบรวม	กระดุกกระดิก	กระดุกกระเดี้ยว
ประเจิดประเจ้อ	ถั่วโยโอะขาม	ขโมยขโจร	ทรัพย์สินในดินสิ้นในน้ำ	

ตัวอย่างคำซ้อน

พร้อมเพรียง	ครบครัน	แข็งแรง	ขัดข้อง	ผิดชอบชั่วดี
ถิ่นฐาน	จิตใจ	ทุกซี่ยาก	ทรัพย์สิน	ทรัพย์สินสมบัติ
รูปภาพ	รูปพรรณ	โศกเศร้า	ยวดยาน	กุ่มนี้ยมสิน
สูญหาย	กุ่ม	อดทน	ขัดขวาง	หนักอกหนักใจ

ปรับปรุงมาจาก <http://edltv.thai.net/courses>
ของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

คำประสม

คำประสม คือ คำที่สร้างขึ้นใหม่โดยนำคำมูลตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมาประสมกัน ให้เกิดเป็นคำใหม่ ความหมายใหม่ โดยอาจมีเค้าความหมายเดิมหรือมีความหมายใหม่ก็ได้

ลักษณะของคำประสม

๑. คำประสมที่เกิดความหมายใหม่ มีเค้าความหมายเดิม เช่น

เตา + ถ่าน	-	เตาถ่าน	หมายถึง	เตาที่ใช้ถ่านเป็นเชื้อเพลิง
เตา + รีด	-	เตารีด	หมายถึง	เครื่องใช้ที่ใช้รีดเสื้อผ้า
รถ + ไฟฟ้า	-	รถไฟฟ้า	หมายถึง	รถที่ใช้ไฟฟ้าเป็นพลังงานขับเคลื่อน
รถ + ยนต์	-	รถยนต์	หมายถึง	ยานพาหนะทางบกที่ขับเคลื่อนที่ด้วยพลังงาน อย่างใดอย่างหนึ่งและถ่ายทอดลงสู่ล้อ

๒. คำประสมที่เกิดความหมายใหม่เปลี่ยนไปจากเดิม เช่น

ชาย + หน้า	-	ชายหน้า	หมายถึง	รู้สึกอับอาย
ราด + หน้า	-	ราดหน้า	หมายถึง	อาหารประเภทก๋วยเตี๋ยวมี่น้ำปรุงข้นๆ
ลูก + น้ำ	-	ลูกน้ำ	หมายถึง	ลูกอ่อนของยุงซึ่งยังอาศัยอยู่ในน้ำ
ผี + เสื่อ	-	ผีเสื่อ	หมายถึง	แมลงพวกหนึ่งมีปีกเป็นแผ่นบางสีต่าง ๆ
หาง + เสื่อ	-	หางเสื่อ	หมายถึง	เครื่องถือท้ายเรือ

๓. คำประสมที่มาจาก อากัรนาม มีคำว่า “การ” หรือ “ความ” นำหน้าคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ เช่น การกิน การบ้าน การเมือง การกระทำ ความดี ความชั่ว ความสวย ความขยันหมั่นเพียร

๔. คำประสมที่เกิดจากการย่อคำให้กะทัดรัดขึ้น มักขึ้นต้นด้วยคำว่า ชาว ช่าง นัก ที่ เครื่อง ผู้ หมอ ของ เช่น

ชาวบ้าน	ชาววัง	ชาวนา	ชาวประมง	ชาวสวน
ช่างยนต์	ช่างภาพ	ช่างเสริมสวย	ช่างไฟฟ้า	ช่างไม้
การค้า	การเรือน	นักเรียน	นักการเมือง	นักข่าว
เครื่องเขียน	เครื่องใช้	ที่นอน	ที่อยู่	ที่พัก
หมอดู	หมอลำ	ของกิน	ของใช้	ผู้ดี

ใบความรู้สำหรับครู-นักเรียน

การสร้างคำในภาษาไทย

เมื่อโลกวิวัฒนาการ มีสิ่งแปลกใหม่เพิ่มขึ้น มีเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ หรือสิ่งของต่าง ๆ มาใช้ใน ชีวิตประจำวันมากมาย ดังนั้น คำที่เคยมีใช้อยู่ในภาษาไทยจึงมีไม่พอที่จะใช้เรียกว่สิ่งของเหล่านั้น เราจึง ต้องมีการสร้างคำเพิ่มขึ้นด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้มีถ้อยคำใช้ในภาษาไทยได้มากขึ้น

การสร้างคำในภาษาไทยมี ๓ ลักษณะ คือ คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ

คำมูล

คำมูล คือ คำ ๆ เดียวที่มีได้ประสมกับคำอื่น อาจมี ๑ พยางค์ หรือหลายพยางค์ก็ได้แต่เมื่อแยกพยางค์ แล้วแต่ละพยางค์ไม่มีความหมาย คำภาษาไทยที่เข้ามาแต่เดิมส่วนใหญ่ เป็นคำมูลที่มีพยางค์เดียวโดด ๆ เช่น พ่อ แม่ กิน เดิน ร้อง คำมูลหลายพยางค์ เป็นคำสองพยางค์ขึ้นไปไม่มีความหมายในตัวไม่สามารถแยก พยางค์ภายในคำได้ เพราะทำให้ไม่มีความหมาย อาจเป็นคำไทยแท้ หรือคำภาษาต่างประเทศก็ได้ เช่น มะละกอ เกร โหระพา นาฬิกา บิดา วิทย์ เป็นต้น

ตัวอย่างแบบสร้างของคำมูล

คน	มี ๑ พยางค์ คือ คน
สิ่งโต	มี ๒ พยางค์ คือ สิ่ง + โต
นาฬิกา	มี ๓ พยางค์ คือ นา + ฬิ + กา
ทะมัดทะแมง	มี ๔ พยางค์ คือ ทะ + มัด + ทะ + แมง
กระเหียนกระหือรือ	มี ๕ พยางค์ คือ กระ + เหียน + กระ + หือ + รือ

ตอนที่ ๒ อ่านนิทานเรื่อง “กวางกับพรานหนุ่ม” แล้วสำรวจคำอุทานจากเรื่อง
เขียนคำอุทานที่พบในเรื่องวิเคราะห์ว่าคำอุทานนั้นแสดงอารมณ์ใดของผู้พูด (๑๐ คะแนน)

นิทานอีสป กวางกับพรานหนุ่ม

ครั้งหนึ่งกวางหนุ่มกำลังดื่มน้ำจากสระ มันชื่นชมความงามของตัวเองที่
แลเห็นในน้ำ “โอโฮ!” มันพูด “ท่านจะเห็นเขาสวยงามอย่างนี้ได้ที่ไหน รวมทั้งเขา
ที่แตกกิ่งก้านออกไปนั้นด้วย ข้าอยากมีเขาที่มีคุณค่ามากกว่านี้ เพื่อจะได้รับกับหัวที่
งามสง่ามันเสียเหลือเกิน อนิจจา! น่าเวทนาทำไมขาของข้ามันช่างเล็กเพรียวลมและบอบบางมาก
เกินไปเหลือเกิน ..เฮ้อ! น่าผิดหวังจริงๆ”

ขณะนั้นนายพรานคนหนึ่งเดินเข้ามาใกล้ๆ “อูแม่เจ้า! ช่างเป็นเขาที่งามอะไรเช่นนี้” พรานหนุ่ม
คิด อยู่ในใจ ขณะที่มือก็โก่งสายธนู และได้ยิงลูกธนูหวัดหวิวมาทางมัน

“โอ๊ะ!” เจ้ากวางหนุ่มร้องด้วยความตกใจ ฉับพลันมันก็เผลอแนบไปข้างหน้า ชั่วประเดี๋ยวเดียว
ด้วยความช่วยเหลือของขาอันปราดเปรียวของมัน มันก็ไปอยู่ในที่ที่เกือบจะลึบสายตาของนายพราน
แต่เนื่องจากมันไม่ได้สังเกตทางที่วิ่งไป มันวิ่งผ่านต้นไม้บางต้น ที่มีกิ่งห้อยลงต่ำ เขาของมันจึงติดอยู่กับ
กิ่งไม้เหล่านี้ “โอ๊ย!...ช่วยด้วย!” กวางหนุ่มร้องเสียงหลง เมื่อนายพรานกำลังจะตามมาทัน

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า

อย่าเห็นผิดเป็นชอบ (ขาที่เล็กและไม่ชอบกลับช่วยให้รอดตาย แต่เขาที่สวยงามกลับไม่ช่วยอะไรเลย)

ปรับปรุงมาจาก www.เกร็ดความรู้.net

คำอุทาน	๑.แสดงอารมณ์.....
คำอุทาน	๒.แสดงอารมณ์.....
คำอุทาน	๓.แสดงอารมณ์.....
คำอุทาน	๔.แสดงอารมณ์.....
คำอุทาน	๕.แสดงอารมณ์.....

ใบงานที่ ๐๔ คำอุทานสี่อารมณ์

คำชี้แจง ตอนที่ ๑ เติมคำอุทานในประโยคสนทนา ให้ถูกต้องสมบูรณ์ (๑๐ คะแนน)

แดง : .....พวกเราชนะแล้ว

ต้อย : .....ดูนั่นสิใครเป็นอะไรแน่เลย ฉันเห็นพวกเขาทำหน้านี้ว้าวคือขมวด

แดง : .....สงสัยขาแพลงแน่ๆเลย เราไปดูกันเถอะ

โค้ช : .....เธอสองคนมาพอดี ช่วยพยุงเพื่อนไปนั่งก่อนเร็ว

เบิร์ต : .....เบา ๆ หน่อยเพื่อน ฉันเจ็บนะ

โค้ช : เอาล่ะ! ขอบใจพวกเธอมาก ชัยชนะครั้งนี้เพราะพวกเราทุกคนสามัคคีกัน

ใบความรู้ ชนิดของคำ (คำอุทาน)

คำอุทาน

คือ คำที่พูดออกมาด้วยน้ำเสียงแตกต่างจากเสียงของคำธรรมดาเพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้พูด คำอุทานมักปรากฏอยู่หน้าประโยค ในการเขียนนิยมใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับหลังคำอุทาน

สรุปความรู้ คำอุทานใช้แสดงอารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้พูด ทำให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่พูดชัดเจนยิ่งขึ้น

เฮ้! ไปทำแบบฝึกกัน

อ้อ! เข้าใจ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ กระทรวงศึกษาธิการ : ๒๕๕๖

ใบงานที่ ๐๓ ท่องจำบทร้อยกรองที่มีคุณค่า

คำชี้แจง เลือกท่องจำบทร้อยกรองที่มีคุณค่า จากโคลงโลกนิติ (๑๖ คະแนน)

ท่องจำบทร้อยกรองที่มีคุณค่า

นักเรียนเลือกท่องจำโคลงโลกนิติ อย่างน้อยคนละ ๑ บท ตามความถนัดและความสนใจ โดยปฏิบัติดังนี้

- ๑.ท่องเป็นกลุ่ม/จับคู่
- ๒.ท่องรายบุคคล
- ๓.เพื่อน ๆ ในกลุ่มให้คำแนะนำ แก้ไขปรับปรุงน้ำเสียง การออกเสียงคำถูกต้อง การเว้นวรรคตอน ท่องได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์คำประพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่ม
- ๔.ท่องกับครู

การท่องอาขยานเป็นการฝึกความจำที่ดี
ผู้ท่องจะเกิดความภาคภูมิใจและร่วมสืบสาน
ภูมิปัญญาทางภาษาของไทยนะคะ

